

Archeologische opgraving van een ijzertijdboerderij aan de Cardijnstraat te Mol

Caroline Vandegehuchte (bouwhistorica)

Charlotte Fexer (kunsthistorica)

Maarten Smeets (archeoloog)

Marc Coenen (tekenaar)

INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1: De werkmethode	p. 2
Hoofdstuk 2: Geologische situering van de projectzone	p. 3
Hoofdstuk 3: Beschrijving van de sporen	p. 5
Hoofdstuk 4: De ceramiek	p. 22
Hoofdstuk 5: Interpretatie van de vondsten	p. 27
Bibliografie	p. 29
Bijlagen	
Bijlage 1: Foto-inventaris	
Bijlage 2: Profieltekeningen	
Bijlage 3: Vondsteninventaris	
Bijlage 4: Afwerking buitenwand per context	
Fotosurvey	
Figuren	

HOOFDSTUK 1 DE WERKMETHODE

Tussen 21 en 24 augustus 2007 werd in opdracht van Vogem NV en op vraag van het Agentschap R-O Vlaanderen Onroerend Erfgoed een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd op de terreinen (afdeling 4, sectie F, percelen: 367, 368b, 369b, 369d, 377, 378d, 378e, 378f, 379 a en 379b) van de verkaveling die Vogem NV plant aan de Cardijnstraat te Mol. De uitvoering hiervan werd toevertrouwd aan het Studiebureau Monumentenzorg bvba, dat hiervoor de nodige opgravingsvergunning (dossiernummer 2007/97/16099) verkreeg.

Gedurende het vooronderzoek werden in sleuven III en IV een zestal sporen aangetroffen, waarin ijzertijdceramiek werd gevonden. Er werd toen reeds besloten om de zone tussen beide proefsleuven eveneens open te graven en te onderzoeken. In totaal werden hierbij 54 sporen aangetroffen die duidelijk een woningplattegrond lieten zien.

Na overleg ter plaatse met de bevoegde beheersarcheoloog van het Agentschap R-O Vlaanderen, Onroerend Erfgoed werd besloten om nog een grotere oppervlakte vrij te leggen en deze vlakdekkend op te graven. De rest van het terrein werd vrijgegeven.

Na het bekomen van een nieuwe opgravingsvergunning (dossiernummer 2007/118/17212), deze keer voor een opgraving, werd tussen 31 augustus en 11 september 2007 door een team van één archeoloog en één veldtechnicus (enkele dagen uitgebreid met een tweede assistent) de site opgegraven.

Om te beginnen werd het volledige terrein (20 x 25m) met de schop opgeschaafd. De aanwezige sporen werden ingekrast en vervolgens gefotografeerd en beschreven, waarna nog de hoogtes werden ingemeten. Daarna werd ieder spoor gecoupeerd. De coupes werden ingetekend en de scherven per grondspoor ingezameld. Ten slotte werden ook de tweede helften van de sporen stratigrafisch opgegraven.

Op 12 september 2007 werd het terrein vrijgegeven door de bevoegde beheersarcheoloog van het Agentschap R-O Vlaanderen, Onroerend Erfgoed en konden de werken voor de aanleg van de verkaveling verdergaan.

HOOFDSTUK 2 GEOLOGISCHE SITUERING VAN DE PROJECTZONE

De site Mol-Cardijnstraat is gelegen in de zandstreek, die bestaat uit een brede gordel doorheen het noorden van België en loopt tussen de polders in het westen en de Maas in het oosten. De zandstreek is op te delen in de Vlaamse zandstreek in het westen en de Kempen in het oosten.

Het noordelijk deel van de Kempen (met daarbij ook Mol) is tamelijk vlak (10-35 m) met vooral vrij grove zandgronden met een klei-zandsubstraat. De meest voorkomende bodemtype in de zandstreek is de podzol, een sterk uitgeloogde en zure grond. De bodemvorming begon er na de ijstijden, wanneer de streek bedekt was met uitgestrekte dichte (eiken)bossen.

Geleidelijk aan ging de mens ingrepen uitvoeren op het bosbestand, en dit liet ook zijn sporen na in de bodem waar de Bt horizont werd aangetast en geleidelijk oploste en verbrokkelde. De ontginning van de zandstreek gebeurde geleidelijk aan. In het bodempatroon kunnen nu grote oppervlakte heidegronden, kleinere zones bosgronden en depressies met natte gronden herkend worden, maar onder invloed van de mens kwamen daar ook plaggenbodems bij¹.

De zandige podzols zijn eerder arme gronden. Deze bodems zijn sterk zuur, arm aan voedende bestanddelen en een gering ophoudingsvermogen voor water en voedingselementen. Van oudsher hebben de landbouwers in de zandstreek getracht deze bodems te verbeteren. In de Kempen was het gebruik van plaggenmest de meest gebruikte methode².

Plaggen zijn dunne zoden die hoofdzakelijk op de heidegronden werden afgestoken om als strooisel in de stallen te dienen. In de stallen stapelde de mest zich op tot een dikke laag, die voor het zaaien van de gewassen op de velden werd ingewerkt.

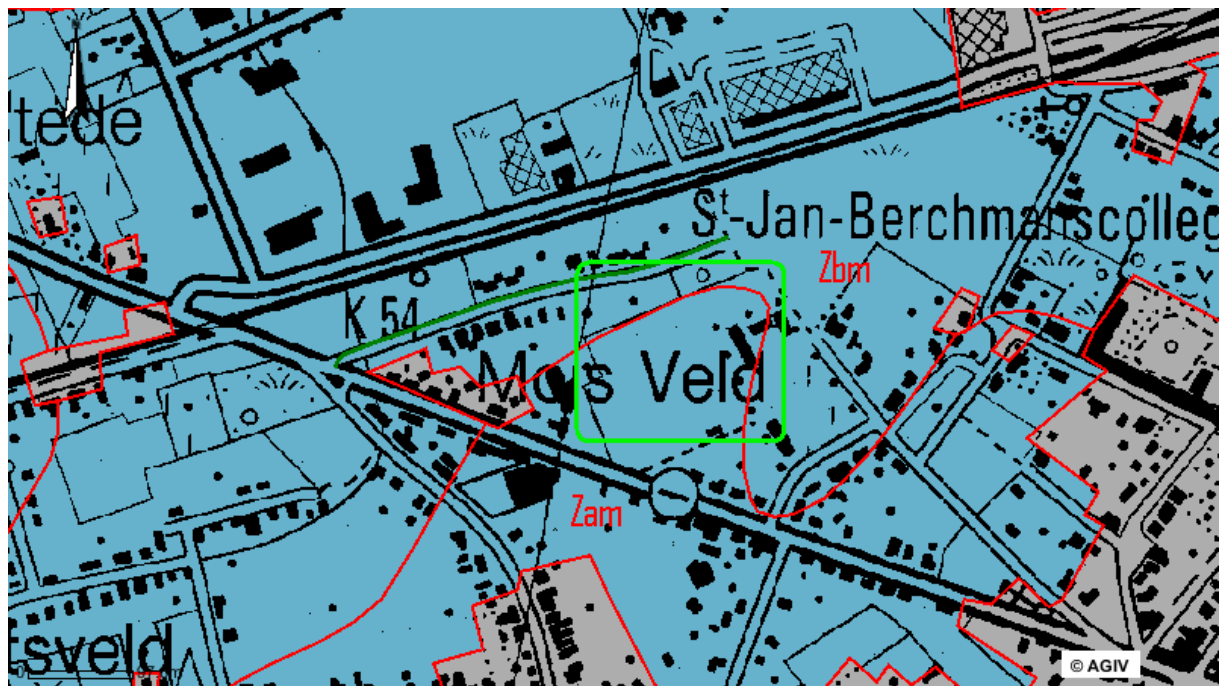
Voor het bewerken van 1ha akkerland had men al gauw 10ha heidegrond nodig en na het afsteken van plaggen had de heide ongeveer 10 jaar nodig om zich voldoende te herstellen. De plaggen bestonden niet uitsluitend uit organisch materiaal, maar er bevonden zich ook vele zandkorrels in. Zelfs met een ophoging van slechts 1 mm per jaar betekent dit na 1000 jaar een ophoging van maar liefst 1 m.

¹ Maréchal & Ameryckx 1992: 248-251.

² Maréchal & Ameryckx 1992: 248-251.

Ongeveer 10 tot 20 % van de bodems in de Kempen zijn zogenaamde plaggenbodems van 50 tot 100 cm dikte. Ook de gronden aan de Cardijnstraat hebben plaggenbodems van 70 tot 80 cm dikte (foto 1).

Op de bodemkaart worden de gronden aan de Cardijnstraat beschreven als Zam en Zbm. Dit betekent dat het om een zandgrond (Z..) gaat die zeer droog (.a.) tot droog (.b.) is met een diepe antropogene (menselijke) A horizon (..m)³. Voor landbouw was deze grond uitermate geschikt en het dikke antropogene pakket zorgde ervoor dat de onderliggende bodemsporen niet werden verstoord door (vooral de huidige) landbouwactiviteiten (diepploegen).

³ Maréchal & Ameryckx 1992: 244-246.

HOOFDSTUK 3 BESCHRIJVING VAN DE SPOREN

In totaal werden er 151 spoornummers toegekend. Van al deze sporen (evenals van de coupes) werden foto's gemaakt. Al deze foto's bevinden zich als foto-inventaris in bijlage 1, waar ze op klein formaat als contactvellen zijn afgedrukt. Enkel die foto's die verdere uitleg behoeven of nodig zijn om het onderzoek te illustreren, zijn op groot formaat in de fotosurvey opgenomen.

De beschrijvingen van de 54 sporen die tijdens het vooronderzoek werden aangetroffen, worden hier hernomen en aangevuld.

In bijlage 2 bevinden zich alle profieltekeningen van de sporen en een plattegrond van de onderzochte oppervlakte is als een los plan toegevoegd aan dit rapport.

Spoor 1 is een donkergrijze, cirkelvormige verkleuring met enkele scherven ceramiek in de vulling. Het gaat om een eerder kleine (opslag)kuil die zich ten zuidwesten van het eigenlijke gebouw bevindt. Het profiel heeft een gebogen verloop.

Spoor 2 is een donkergrijze, cirkelvormige verkleuring met daarin bruinere vlekken. In de vulling van deze grotere (opslag)kuil bevinden zich enkele scherven ceramiek. In het zuiden en het westen is bijna een recht profiel tot op de bodem van de kuil opgetekend, terwijl in het noorden en het oosten er een geleidelijkere daling is (foto's 2, 3, 4 en 5). De bodem van de kuil situeert zich vlak boven een ijzerhoudende zandlaag die enkel in spoor 7 is doorgraven.

Spoor 3+6 is een lichtbruin spoor (foto 6). Tijdens het graven van proefsleuf IV werd dit spoor als twee afzonderlijke sporen genummerd, maar later bleek het om één enkel spoor te gaan. In de vulling van dit spoor bevond zich een grote hoeveelheid ceramiek en op de bodem van de kuil werden de resten teruggevonden van een grote pot (foto's 7 en 8). De wanden van deze grote (opslag)kuil zijn recht. De bodem situeert zich vlak boven een ijzerhoudende zandlaag.

Spoor 4 is een grijs grondspoor waarin vooral tijdens het vooronderzoek een grote hoeveelheid ceramiek in de vulling werd aangetroffen. Het profiel van dit spoor is gebogen.

Spoor 5 is een donkergrijs, cirkelvormig grondspoor met resten van houtskool. Dit spoor heeft een ondiep en licht gebogen profiel.

Sporen 3+6, 4 en 5 kunnen ook als één spoor herkend worden met een gelaagdheid. De verschillende lagen hebben in dit geval een spoornummer gekregen.

Spoor 7 is een groot grijs grondspoor. In de vulling werden in lagen 1 en 3 kleine hoeveelheden ceramiek aangetroffen. Deze grote (opslag)kuil heeft bijna rechte wanden tot op de bodem en de bodem is gegraven door een harde, ijzerhoudende zandlaag (foto's 9, 10, 11 en 12).

Er konden verschillende lagen herkend worden die ieder een laagnummer kregen. Laag 1 is grijs en heeft een gebogen profiel. Laag 2 is een donkergrijs laagje dat houtskoolrijk was en zich niet overal manifesteerde. Daaronder bevond zich laag 3, een bruine laag met daarin één scherf. Doorheen lagen 2 en 3 (en deels in laag 1) bevonden zich drie grijsbruine rechthoekige verstoringen. De onderste laag van de kuil was de grijze laag 5.

In tegenstelling tot sporen 3+6, 4 en 5 kregen hier de verschillende lagen geen apart spoornummer.

Spoor 8 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met één scherf ceramiek die bij het opschaven werd aangetroffen. Het profiel is eerder onregelmatig, maar vermoedelijk gaat het hier om een steunpaal aan de buitenkant van het gebouw.

Spoor 9 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met één scherf ceramiek die bij het opschaven werd aangetroffen. Het profiel is afgerond, en vermoedelijk gaat het hier om een steunpaal aan de buitenkant van het gebouw.

Spoor 10 is een lichtbruin, bijna cirkelvormig grondspoor. Bij het opschaven werd één scherf aangetroffen. Het spoor heeft een eerder ondiep profiel dat ook niet echt regelmatig was.

Spoor 11 is een onregelmatig grijsbruin grondspoor. Het profiel is gebogen.

Spoor 12 is een lichtbruin, cirkelvormig paalgat van een steunpaal aan de buitenkant van het gebouw. Het profiel is eerder onregelmatig.

Spoor 13 is een lichtbruin, cirkelvormig en redelijk diep paalgat. Vermoedelijk stond hier een steunpaal aan de buitenkant van het gebouw.

Spoor 14 is een lichtbruin, cirkelvormig, ondiep en licht gebogen grondspoor. In combinatie met de sporen 15, 16, 68, 100, 103, 104, 122, 124, 125, 131, 133, 134, 141, 143, 144, 146, 147, 148, 149 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 15 is een bruin, cirkelvormig, ondiep en licht gebogen grondspoor. In combinatie met de sporen 14, 16, 68, 100, 103, 104, 122, 124, 125, 131, 133, 134, 141, 143, 144, 146, 147, 148, 149 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 16 is een bruin, cirkelvormig, ondiep en licht gebogen grondspoor. In combinatie met de sporen 14, 15, 68, 100, 103, 104, 122, 124, 125, 131, 133, 134, 141, 143, 144, 146, 147, 148, 149 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 17 is een lichtbruin, cirkelvormig paalgat met een vlakke bodem. Samen met sporen 21, 22 en 109 wordt een palenrij gevormd.

Spoor 18 is een lichtbruin, langwerpig grondspoor dat een gebogen, maar eerder ondiep profiel heeft. Samen met sporen 19, 25, 30 en 31 lijkt het om de resten van een standgreppel te gaan van de zuidoostelijke buitenwand van het gebouw.

Spoor 19 is een lichtbruin, langwerpig grondspoor dat een gebogen, maar eerder ondiep profiel heeft. In de vulling van dit spoor werden drie kleine stukjes ceramiek aangetroffen. Samen met

sporen 18, 25, 30 en 31 lijkt het om de resten van een standgreppel te gaan van de zuidoostelijke buitenwand van het gebouw.

Spoor 20 is een halfcirkelvormig bruin grondspoor waarvan we in het vooronderzoek dachten dat het werd doorsneden door spoor 3+6, maar waarvan bleek bij het couperen van de sporen dat spoor 20 spoor 3+6 doorsnijdt.

Spoor 21 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor. Het profiel is eerder stijl en ook vrij diep. Samen met sporen 17, 22 en 109 wordt een palenrij gevormd.

Spoor 22 is een bruin, cirkelvormig grondspoor. Het profiel is gebogen. Samen met sporen 17, 21 en 109 wordt een palenrij gevormd.

Spoor 23 is een bruin, cirkelvormig grondspoor met een eerder ondiep, gebogen profiel. Samen met sporen 24, 27, 71, 111, 112 en 114 vormt dit paalgat de middelste palenrij van het gebouw.

Spoor 24 is een bruin (met grijze vlekken), cirkelvormig grondspoor met een dieper, gebogen profiel. Samen met sporen 23, 27, 71, 111, 112 en 114 vormt dit paalgat de middelste palenrij van het gebouw.

Spoor 25 is een lichtbruin, langwerpig grondspoor dat een gebogen, maar eerder ondiep profiel heeft. Samen met sporen 18, 19, 30 en 31 lijkt het om de resten van een standgreppel te gaan van de zuidoostelijke buitenwand van het gebouw.

Spoor 26 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor. Het profiel is gebogen en eerder ondiep.

Spoor 27 is een bruin, cirkelvormig grondspoor met een dieper, gebogen profiel. Samen met sporen 23, 24, 71, 111, 112 en 114 vormt dit paalgat de middelste palenrij van het gebouw.

Spoor 28 is een halfcirkelvormig en ondiep, grijs grondspoor.

Spoor 29 is een grijsbruin grondspoor met een vrij steile wand. Samen met sporen 38, 40, 50, 61, 72, 79, 85, 86 en 87 vormt dit paalgat een palenrij binnen het gebouw.

Spoor 30 is een lichtbruin grondspoor dat een gebogen, maar eerder ondiep profiel heeft. Samen met sporen 18, 19, 25 en 31 lijkt het om de resten van een standgreppel te gaan van de zuidoostelijke buitenwand van het gebouw.

Spoor 31 is een lichtbruin grondspoor dat een gebogen, maar eerder ondiep profiel heeft. Samen met sporen 18, 19, 25 en 30 lijkt het om de resten van een standgreppel te gaan van de zuidoostelijke buitenwand van het gebouw.

Spoor 32 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een gebogen, ondiep profiel.

Spoor 33 is een lichtbruin grondspoor. De wand is gebogen en redelijk diep.

Spoor 34-35 is een lichtbruin, cirkelvormig spoor waarvan bleek dat beide sporen toch samen één geheel vormden. De wanden zijn eerder steil en de bodem heeft een grillige vorm.

Spoor 36 is een lichtbruin, langwerpig grondspoor dat een gebogen, maar ondiep profiel heeft. Samen met sporen 43, 44 en 49 lijkt het om de resten van een standgreppel te gaan van de zuidwestelijke buitenwand van het gebouw.

Spoor 37 is een ondiep cirkelvormig, grijs grondspoor.

Spoor 38 is een lichtbruin grondspoor met een vrij steile wand. Samen met sporen 29, 40, 50, 61, 72, 79, 85, 86 en 87 vormt dit paalgat een palenrij binnen het gebouw.

Spoor 39 is een grijs, ondiep grondspoor.

Spoor 40 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een eerder steile wand en een heel onregelmatige bodem. Samen met sporen 29, 38, 50, 61, 72, 79, 85, 86 en 87 vormt dit paalgat een palenrij binnen het gebouw.

Spoor 41 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met grijze vlekken. De wanden zijn steil en de bodem heeft een onregelmatige vorm. Dit paalgat bevindt zich vlak langs de standgreppel van de noordwestelijke wand, binnen het gebouw.

Spoor 42 is een lichtbruin grondspoor met steile wanden en een onregelmatige bodem. In de vulling werden twee scherven aangetroffen. Hier heeft aan de buitenzijde van het gebouw een steunpaal gestaan.

Spoor 43 is een lichtbruin grondspoor dat een gebogen, maar ondiep profiel heeft. Samen met sporen 36, 44 en 49 lijkt het om de resten van een standgreppel te gaan van de zuidwestelijke buitenwand van het gebouw.

Spoor 44 is een lichtbruin grondspoor dat een gebogen, maar ondiep profiel heeft. Samen met sporen 36, 43 en 49 lijkt het om de resten van een standgreppel te gaan van de zuidwestelijke buitenwand van het gebouw.

Spoor 45 is een rechthoekig grijsbruin grondspoor. In deze kuil, met gebogen profiel, heeft vermoedelijk een steunpaal aan de buitenzijde van het gebouw gestaan.

Spoor 46 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor. In deze kuil, met gebogen profiel, heeft vermoedelijk een steunpaal aan de buitenzijde van het gebouw gestaan.

Spoor 47 is een grijs, cirkelvormig grondspoor met een onregelmatige bodem.

Spoor 48 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor. De wanden zijn steil en de bodem vlak. In dit paalgat heeft een paal aan de binnenkant van het gebouw gestaan.

Spoor 49 is een lichtbruin grondspoor dat een gebogen, maar ondiep profiel heeft. Samen met sporen 36, 43 en 49 lijkt het om de resten van een standgreppel te gaan van de zuidwestelijke buitenwand van het gebouw.

Spoor 50 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een steile wand. Samen met sporen 29, 40, 38, 61, 72, 79, 85, 86 en 87 vormt dit paalgat een palenrij binnen het gebouw.

Spoor 51 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een vrij steil en gebogen profiel.

Spoor 52 is een lichtbruin, langwerpig maar heel ondiep grondspoor.

Spoor 53 is een halfcirkelvormig, lichtbruin grondspoor dat door spoor 2 snijdt. Het profiel is redelijk steil.

Spoor 54 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een gebogen maar ondiep profiel.

Spoor 55 is een roodbruin grondspoor met daarin houtskoolspikkels. De wanden zijn steil en aan de oostkant van het spoor kon onderaan nog een tweede laag (laag 2) herkend worden die bruiner was dan laag 1.

Spoor 56 is een lichtgrijs, cirkelvormig grondspoor met een gebogen profiel. Hier heeft aan de buitenzijde van het gebouw een steunpaal gestaan.

Spoor 57 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een gebogen profiel. Hier heeft aan de buitenzijde van het gebouw een steunpaal gestaan.

Spoor 58 is een lichtbruin, langwerpig grondspoor. Het spoor is vrij ondiep en heeft rechte wanden en een licht gebogen bodem.

Spoor 59 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor. De bodem heeft een onregelmatige vorm. Hier heeft aan de buitenzijde van het gebouw een steunpaal gestaan.

Spoor 60 is een lichtgrijs, cirkelvormig grondspoor met een ondiepe, vlakke bodem. Hier heeft aan de buitenzijde van het gebouw een steunpaal gestaan.

Spoor 61 is een lichtgrijs, cirkelvormig grondspoor. Er kon een onderscheid gemaakt worden tussen de lichtgrijze laag 1 en laag 2 die eerder bruin was. Hier heeft aan de buitenzijde van het gebouw een steunpaal gestaan. Samen met sporen 29, 40, 38, 50, 72, 79, 85, 86 en 87 vormt dit paalgat een palenrij binnen het gebouw.

Spoor 62 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een eerder ondiepe, vlakke bodem. Hier heeft aan de buitenzijde van het gebouw een steunpaal gestaan.

Spoor 63 is een lichtgrijs, cirkelvormig grondspoor met een ondiepe, gebogen bodem. Hier heeft aan de buitenzijde van het gebouw een steunpaal gestaan.

Spoor 64 is lichtgrijs, cirkelvormig en diep grondspoor met een steile wand. Dit paalgat doorsnijdt spoor 65.

Spoor 65 is een lichtbruine, langwerpige (opslag)kuil binnen de contouren van het gebouw. In de vulling werden enkele fragmenten ceramiek aangetroffen. De bodem van dit spoor bevond zich vlak boven een ijzerhoudende zandlaag. De wanden van de kuil zijn vrij recht en de bodem is vlak.

Spoor 66 is een lichtbruin, cirkelvormig en ondiep grondspoor. Hier heeft aan de buitenzijde van het gebouw een steunpaal gestaan.

Spoor 67 is lichtbruin tot bruin cirkelvormig grondspoor met een gebogen profiel.

Spoor 68 is een lichtbruin, cirkelvormig, ondiep en licht gebogen grondspoor. In combinatie met de sporen 14, 15, 16, 100, 103, 104, 122, 124, 125, 131, 133, 134, 141, 143, 144, 146, 147, 148, 149 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 69 is een bruin, L-vormig en zeer ondiep grondspoor.

Spoor 70 is een donkergrijs, cirkelvormig grondspoor. De wanden zijn eerder steil en de bodem is vlak.

Spoor 71 is een donkergrijs, diep en cirkelvormig grondspoor. De wanden zijn eerder steil en de bodem is vlak. Samen met sporen 23, 24, 27, 111, 112 en 114 vormt dit paalgat de middelste palenrij van het gebouw.

Spoor 72 is een donkergrijs, cirkelvormig grondspoor. De wanden zijn eerder steil en de bodem is vlak. Samen met sporen 29, 40, 38, 50, 61, 79, 85, 86 en 87 vormt dit paalgat een palenrij binnen het gebouw.

Spoor 73 is een grijs, cirkelvormig grondspoor met een ondiepe, gebogen profiel.

Spoor 74 is een grote, donkergrijze (met veel houtskoolspikkels) en cirkelvormig grondspoor (foto 13). Deze (hard)kuil is vrij diep, heeft steile wanden en een bijna vlakke bodem die reikt tot op een harde, ijzerhoudende zandlaag (foto 14). In de vulling werd één scherp ceramiek aangetroffen.

Spoor 75 is een grote, donkergrijze (met veel houtskoolspikkels) en cirkelvormig grondspoor (foto 15). Deze (hard)kuil is vrij diep, heeft steile wanden en een bijna vlakke bodem die reikt tot op een harde, ijzerhoudende zandlaag (foto 16). In de vulling werden negen scherven ceramiek aangetroffen, evenals enkele resten verbrande leem.

Spoor 76 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor. Het profiel van dit paalgat is eerder ondiep en gebogen.

Spoor 77 is een lichtgrijs, cirkelvormig grondspoor met een vrij diep, gebogen profiel.

Spoor 78 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een vrij diep, gebogen profiel.

Spoor 79 is een grijs, cirkelvormig grondspoor met een vrij recht en diep profiel. Samen met sporen 29, 40, 38, 50, 61, 72, 85, 86 en 87 vormt dit paalgat een palenrij binnen het gebouw.

Spoor 80 is een lichtbruin, groot, cirkelvormig grondspoor met eerder steile wanden en een vlakke bodem. In de vulling werden vier scherven aangetroffen. Mogelijk heeft hier een steunpaal aan de buitenzijde van het gebouw gestaan.

Spoor 81 is een bruin, cirkelvormig grondspoor met een gebogen profiel. Er werd één scherf in de vulling teruggevonden.

Spoor 82 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een gebogen profiel.

Spoor 83 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een gebogen profiel.

Spoor 84 is een L-vormig, lichtbruin grondspoor met een gebogen profiel. In de vulling bevonden zich drie scherven.

Spoor 85 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een eerder onregelmatig profiel met steile wanden. Samen met sporen 29, 40, 38, 50, 61, 72, 79, 86 en 87 vormt dit paalgat een palenrij binnen het gebouw.

Spoor 86 is een donkergrijs, cirkelvormig grondspoor met een gebogen profiel. Samen met sporen 29, 40, 38, 50, 61, 72, 79, 85 en 87 vormt dit paalgat een palenrij binnen het gebouw.

Spoor 87 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met steile wanden en een licht gebogen bodem. Samen met sporen 29, 40, 38, 50, 61, 72, 79, 85 en 87 vormt dit paalgat een palenrij binnen het gebouw.

Spoor 88 is een bruin, ovaal grondspoor met een grillig profiel. Vermoedelijk stond hier een steunpaal aan de buitenzijde van het gebouw.

Spoor 89 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een grillig profiel.

Spoor 90 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een gebogen profiel. Vermoedelijk stond hier een steunpaal aan de buitenzijde van het gebouw.

Spoor 91 is een klein, lichtgrijs, cirkelvormig grondspoor. Bij het opschaven werd één scherf aangetroffen.

Spoor 92 is een lichtgrijs, cirkelvormig grondspoor met een ondiep, gebogen profiel.

Spoor 93 is een klein, bruin, cirkelvormig grondspoor met een diep, gebogen profiel.

Spoor 94 is een bruin, cirkelvormig grondspoor met steile wanden.

Spoor 95 is een groot, lichtbruin, rechthoekig grondspoor met steile en diepe wanden. In de vulling van dit spoor werd één scherf aangetroffen.

Spoor 96 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een onregelmatige bodem. Vermoedelijk heeft hier een steunpaal aan de buitenzijde van het gebouw gestaan.

Spoor 97 is een klein, lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een vrij ondiep profiel.

Spoor 98 is een lichtbruin, ovaal grondspoor met een onregelmatige bodemvorm.

Spoor 99 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor. De wanden zijn eerder steil en tegen de westkant werd nog een kleine tweede laag waargenomen die nog iets lichter was. In de vulling van dit spoor werd één scherf gevonden.

Spoor 100 is een lichtgrijs, cirkelvormig grondspoor. In combinatie met de sporen 14, 15, 16, 68, 103, 104, 122, 124, 125, 131, 133, 134, 141, 143, 144, 146, 147, 148, 149 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 101 is een bruin, cirkelvormig grondspoor met een ondiep maar gebogen profiel.

Spoor 102 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een gebogen profiel.

Spoor 103 is een lichtgrijs, cirkelvormig grondspoor met een gebogen profiel. In combinatie met de sporen 14, 15, 16, 68, 100, 104, 122, 124, 125, 131, 133, 134, 141, 143, 144, 146, 147, 148, 149 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 104 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een gebogen profiel. In combinatie met de sporen 14, 15, 16, 68, 100, 103, 122, 124, 125, 131, 133, 134, 141, 143, 144, 146, 147, 148, 149 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 105 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor. De wanden zijn steil en de bodem eerder vlak. Tegen de oostkant werd een tweede, lichtere laag aangetroffen. Uit de vulling van dit grondspoor werd één scherf gehaald. Vermoedelijk heeft hier een steunpaal aan de buitenzijde van het gebouw gestaan.

Spoor 106 is een lichtgrijs, langwerpig grondspoor met een ondiep V-vormig profiel.

Spoor 107 is een lichtbruin grondspoor met rechte wanden en een getrapte bodem. Uit de vulling van dit spoor werd één scherp verzameld.

Spoor 108 is een lichtgrijs, cirkelvormig grondspoor met rechte wanden en een vlakke bodem.

Spoor 109 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een rechte profielwand. Het spoor wordt deels doorsneden door spoor 110. Samen met sporen 17, 21 en 22 wordt een palenrij gevormd.

Spoor 110 is een lichtgrijs, cirkelvormig grondspoor met een gebogen profiel, dat deels door spoor 109 snijdt.

Spoor 111 is een bruin, cirkelvormig en diep grondspoor met een gebogen profiel. Samen met sporen 23, 24, 27, 71, 112 en 114 vormt dit paalgat de middelste palenrij van het gebouw.

Spoor 112 is een bruin, cirkelvormig en diep grondspoor met een gebogen profiel. Samen met sporen 23, 24, 27, 71, 111 en 114 vormt dit paalgat de middelste palenrij van het gebouw.

Spoor 113 is een bruin, cirkelvormig en diep grondspoor met vrij steile wanden en een vlakke bodem.

Spoor 114 is een lichtgrijs, cirkelvormig en vrij ondiep grondspoor met schuin profiel en een vlakke bodem. Samen met sporen 23, 24, 27, 71, 111 en 112 vormt dit paalgat de middelste palenrij van het gebouw.

Spoor 115 is een donkergrijs, rechthoekig en aan één kant diep ingesneden grondspoor.

Spoor 116 is een lichtbruin, vierkant en vrij ondiep grondspoor met een gebogen profiel.

Spoor 117 is een lichtbruin, rechthoekig grondspoor met een vrij ondiep en gebogen profiel.

Spoor 118 is een grijs, cirkelvormig grondspoor met een vrij ondiep en gebogen profiel.

Spoor 119 is een lichtbruin, cirkelvormig en tamelijk diep grondspoor met een eerder hoekig profiel. In de vulling van dit spoor werd één scherf aangetroffen.

Spoor 120 is een klein, bruin en cirkelvormig grondspoor met een ondiep en gebogen profiel.

Spoor 121 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een vrij ondiep en gebogen profiel. In de vulling werd één scherf gevonden.

Spoor 122 is een lichtgrijs, cirkelvormig, ondiep en licht gebogen grondspoor. In combinatie met de sporen 14, 15, 16, 68, 100, 103, 104, 124, 125, 131, 133, 134, 141, 143, 144, 146, 147, 148, 149 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 123 is een lichtbruin, ovaal grondspoor met een vrij diep profiel dat aan de westkant beduidend dieper was dan aan de oostkant. Vermoedelijk heeft hier een steunpaal aan de buitenzijde van het gebouw gestaan.

Spoor 124 is een lichtbruin, cirkelvormig, ondiep en licht gebogen grondspoor. In combinatie met de sporen 14, 15, 16, 68, 100, 103, 104, 122, 125, 131, 133, 134, 141, 143, 144, 146, 147, 148, 149 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 125 is een lichtbruin, cirkelvormig, ondiep en licht gebogen grondspoor. In combinatie met de sporen 14, 15, 16, 68, 100, 103, 104, 122, 124, 131, 133, 134, 141, 143, 144, 146, 147, 148, 149 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 126 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een U-vormig profiel.

Spoor 127 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met steile wanden en een gebogen bodem.

Spoor 128 is een bruin, cirkelvormig grondspoor met een gebogen profiel.

Spoor 129 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een gebogen profiel.

Spoor 130 is een lichtbruin, cirkelvormig grondspoor met een gebogen profiel.

Spoor 131 is een lichtbruin, cirkelvormig, ondiep en licht gebogen grondspoor. In combinatie met de sporen 14, 15, 16, 68, 100, 103, 104, 122, 124, 125, 133, 134, 141, 143, 144, 146, 147, 148, 149 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 132 is een grijs, vierkant grondspoor met een onregelmatig profiel. In de vulling van dit spoor werd één scherf gevonden.

Spoor 133 is een lichtbruin, cirkelvormig, ondiep en licht gebogen grondspoor. In combinatie met de sporen 14, 15, 16, 68, 100, 103, 104, 122, 124, 125, 131, 134, 141, 143, 144, 146, 147, 148, 149 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 134 is een lichtbruin, cirkelvormig, ondiep en licht gebogen grondspoor. In combinatie met de sporen 14, 15, 16, 68, 100, 103, 104, 122, 124, 125, 131, 133, 141, 143, 144, 146, 147, 148, 149 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 135 is een lichtbruin, langwerpig grondspoor met een diep, gebogen profiel.

Spoor 136 is een bruin, rechthoekig grondspoor met een diep, gebogen profiel. Vermoedelijk heeft hier een steunpaal aan de buitenzijde van het gebouw gestaan. In de vulling van dit spoor werden twee scherven aangetroffen.

Spoor 137 is een lichtbruin, diep en cirkelvormig grondspoor met steile wanden en een gebogen bodem.

Spoor 138 is een lichtbruin, diep en cirkelvormig grondspoor met een gebogen profiel.

Spoor 139 is een lichtgrijs, diep en cirkelvormig grondspoor met steile wanden en een gebogen bodem.

Spoor 140 is een bruin, driehoekig en diep grondspoor met een gebogen profiel.

Spoor 141 is een lichtbruin, cirkelvormig, redelijk diep en gebogen grondspoor. In combinatie met de sporen 14, 15, 16, 68, 100, 103, 104, 122, 124, 125, 131, 133, 134, 143, 144, 146, 147, 148, 149 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 142 is een lichtbruin, cirkelvormig en diep grondspoor met een gebogen profiel.

Spoor 143 is een lichtbruin, cirkelvormig, ondiep en licht gebogen grondspoor. In combinatie met de sporen 14, 15, 16, 68, 100, 103, 104, 122, 124, 125, 131, 133, 134, 141, 144, 146, 147, 148, 149 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 144 is een lichtgrijs, cirkelvormig, ondiep en licht gebogen grondspoor. In combinatie met de sporen 14, 15, 16, 68, 100, 103, 104, 122, 124, 125, 131, 133, 134, 141, 143, 146, 147, 148, 149 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 145 is een groot, lichtbruin en vrij diep grondspoor. Vermoedelijk heeft hier een steunpaal aan de buitenzijde van het gebouw gestaan.

Spoor 146 is een lichtgrijs, cirkelvormig, ondiep en licht gebogen grondspoor. In combinatie met de sporen 14, 15, 16, 68, 100, 103, 104, 122, 124, 125, 131, 133, 134, 141, 143, 144, 147, 148, 149 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 147 is een lichtgrijs, cirkelvormig, ondiep en licht gebogen grondspoor. In combinatie met de sporen 14, 15, 16, 68, 100, 103, 104, 122, 124, 125, 131, 133, 134, 141, 143, 144, 146, 148, 149 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 148 is een lichtbruin, cirkelvormig en vrij diep grondspoor met een onregelmatige bodem. In combinatie met de sporen 14, 15, 16, 68, 100, 103, 104, 122, 124, 125, 131, 133, 134, 141, 143, 144, 146, 147, 149 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 149 is een lichtbruin, cirkelvormig, redelijk diep en licht gebogen grondspoor. In combinatie met de sporen 14, 15, 16, 68, 100, 103, 104, 122, 124, 125, 131, 133, 134, 141, 143, 144, 146, 147, 148 en 151 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

Spoor 150 is een groot, lichtbruin en vrij diep grondspoor. Vermoedelijk heeft hier een steunpaal aan de buitenzijde van het gebouw gestaan.

Spoor 151 is een lichtgrijs, cirkelvormig, ondiep en licht gebogen grondspoor. In combinatie met de sporen 14, 15, 16, 68, 100, 103, 104, 122, 124, 125, 131, 133, 134, 141, 143, 144, 146, 147, 148 en 149 is dit een restant van een palenrij die de buitenwand van het gebouw vormde aan de noordoostkant.

HOOFDSTUK 4 : DE CERAMIEK⁴

In totaal werden in 25 (16,8%) van de 149 sporen ceramiek aangetroffen. Daarbij ging het om de sporen 1, 2, 3+6, 4, 7 (lagen 1 en 3), 19, 42, 65, 74, 75, 80, 81, 84, 91, 95, 99, 105, 107, 119, 121, 132 en 136. Een vondstencatalogus is opgenomen in bijlage 3.

Er werden in totaal 285 scherven aangetroffen. De sporen waarin deze scherven werden aangetroffen kunnen in vier groepen ingedeeld worden, nl. groep 1: grote afvalkuilen buiten het gebouw (sporen 1, 2, 3+6, 4, 7 en 10), groep 2: grote kuilen in het gebouw (sporen 65, 74 en 75), groep 3: grote paalgaten aan de buitenzijde van het gebouw (sporen 8, 9, 42, 80, 81, 105 en 136) en groep 4: de paalgaten binnen het gebouw (sporen 84, 95, 99, 107, 119, 121 en 132). In onderstaande tabel is de verdeling van de ceramiek weergegeven per groep.

	Aantal sporen	Aantal scherven	
Groep 1	6	248	87,0%
Groep 2	3	12	4,2%
Groep 3	7	12	4,2%
Groep 4	7	9	3,2%
Varia	2	4	1,4%

Binnen groep 1 vertegenwoordigen sporen 3+6 en 4 samen 81,9%, ofwel 71,2% van de totale ceramiek op de site. Beide sporen kunnen als één groot geheel beschouwd worden, waarbij de verschillende lagen (in tegenstelling tot bij spoor 7) elk apart een spoornummer kregen.

Al de aangetroffen scherven zijn terug te brengen tot lokaal vervaardigde waar. Voor zover het verschrallingsmateriaal zichtbaar is gaat het steeds om potgruis en in een zeldzaam geval om grof zand.

Voor de afwerking van de buitenwand wordt in bijlage 4 per spoor het aantal exemplaren gegeven dat voorzien is van een gladde wand, een besmeten wand en een niet te bepalen

⁴ Zowel de ceramiek die tijdens het vooronderzoek werd aangetroffen, als het schervenmateriaal dat bij de eigenlijke opgraving werd gevonden, wordt hier samen besproken. De scherven die in het vooronderzoek werden aangetroffen en de scherven uit de opgraving werden samengevoegd als ze uit dezelfde context afkomstig waren. De inventaris van de vondsten uit het vooronderzoek wordt hier herhaald een verder aangevuld. Er bestaat dus geen aparte vondstencatalogus meer van het vooronderzoek.

afwerking van de wand. Globaal genomen komen exemplaren met een besmeten wand 183 (64,2%) keer voor en met een gegladde wand 73 (25,6%) keer. In 29 (10,2%) gevallen kon de afwerking van de wand niet bepaald worden. Er dient nog opgemerkt te worden dat de scherven met een gegladde of niet te bepalen wandafwerking meestal (hele) kleine fragmenten waren, terwijl de scherven met besmeten wand (zeker uit sporen 3+6 en 4) meestal grote stukken waren.

De meeste scherven die werden aangetroffen waren wandscherven (88,1%). De grote wandscherven die in sporen 3+6 en 4 werden aangetroffen (besmeten wand) vertoonden een duidelijke knik. Slechts één wandscherf (uit spoor 75) was met horizontale strepen versierd (figuur 17).

Naast de 251 wandscherven werden ook 2 (0,7%) bodems en 32 (11,2%) randfragmenten gevonden. Beide bodems waren van het type A (bodems met geknikte overgang naar de wand) in de typologie van van den Broeke⁵.

De 32 randscherven waren afkomstig van in totaal 18 verschillende individuen. Bij 12 scherven (37,5%), of ook bij 8 individuen, waren ze versierd met vingertop- of nagelindrukken bovenop de rand. Wat de potvormen betreft worden de 16 individuen (waar mogelijk) ingepast in de typologie die van den Broeke opstelde⁶.

In spoor 1 werd een randscherf van een pot type Id2 gevonden (figuur 1). Het gaat om een kom of hoge schaal met een naar buiten gebogen rand⁷. De rand is afgerond.

In spoor 2 werd een randfragment van een pot type Ib2 aangetroffen (figuur 2). De rand van de kleine schaal met lange, licht convexe wand was afgerond⁸.

In spoor 3+6 werden 9 randfragmenten gevonden, waarmee 4 potvormen konden worden gereconstrueerd. Een klein fragment hoorde toe aan een pot type IIId1 (figuur 3), een kom of

⁵ van den Broeke 1980: 28.

⁶ van den Broeke 1980: 30-42; van den Broeke 1984: 75-79.

⁷ van den Broeke 1980: 35.

⁸ van den Broeke 1980: 34.

hoge pot met een ronde overgang van buik naar schouder en een verticale of uitstaande hals/rand. Deze pot had een steile schouder en steil uitstaande korte hals/rand⁹ die afgerond was.

Twee andere fragmenten waren toe te schrijven aan potten van het type IIle (figuren 4 en 5), hoge potten met vloeiende overgang van buik naar steile schouder en korte, verticale hals¹⁰. Beide exemplaren waren voorzien van een versiering met vingertopindrukken op de rand.

De laatste te herkennen potvorm was die van type IIIh2 (figuur 20). De volledige bodem en de wandfragmenten die werden aangetroffen horen bij deze randfragmenten. Het gaat om een hoge pot met tonvormig tot zwak dubbelkonische romp en een korte, iets uitstaande hals. Deze grote, hoge potten (dit exemplaar is 65 cm hoog) hebben een naar binnen gebogen schouder en hebben tot het meest volumineuze aardewerk op de nederzettingen behoord¹¹. Deze pot had een afgeplatte rand en op de schouder werd een uitsparing aangetroffen waarin een oortje heeft gepast.

De 13 randfragmenten in spoor 4 horen toe aan 7 verschillende potten¹². Een eerste pot is type Ib6 (figuur 11), een hoge pot met een rechte tot convexe wand¹³. De rand is afgeplat.

Verder zijn er drie potten van het type IIa3 (figuren 6, 7 en 8), vrijwel emmervormige hoge potten met een ronde overgang van buik naar schouder. De rand is steeds aan de binnenzijde afgeschuind¹⁴. In alle drie de gevallen is de rand voorzien van vingertopindrukken.

Een laatste pot waarvan twee exemplaren werden gevonden, is van het type IIIk2 (figuren 12 en 13). Het is een hoge pot met een lange, afgezette hals met een vloeiende overgang tussen buik en schouder¹⁵.

Nog werd in deze context één wandfragment gevonden met een oortje (figuur 9). Bij het wassen kwam dit oortje los en kon de constructiemethode beter geobserveerd worden. In de wand

⁹ van den Broeke 1980: 40.

¹⁰ van den Broeke 1980: 40.

¹¹ van den Broeke 1980: 41-42.

¹² Eén randfragment was te fragmentair om te kunnen identificeren.

¹³ van den Broeke 1980: 35.

¹⁴ van den Broeke 1980: 35.

¹⁵ van den Broeke 1984: 77.

werden twee gaatjes ingedrukt en later werd hierin een oortje, dat uitliep op twee afgeronde toppen, geplaatst. Ter versteviging werd de overgang nog met extra klei afgewerkt¹⁶.

In laag 1 van spoor 7 bevonden zich 6 randfragmenten, die toebehoorden aan 4 verschillende potten. Een eerste pot is type IIIc1 (figuur 14), een kom of hoge pot met geknikte overgang van buik naar een vrijwel verticale schouder en een iets uitstaande rand¹⁷. De rand is versierd met vingertopindrukken.

De tweede pot is type IIIc2 (figuur 15), een kom of hoge pot met geknikte overgang van buik naar een naar binnen staande schouder en korte uitstaande hals of rand¹⁸.

Verder werden ook nog twee potten van het type IIIk2 aangetroffen (figuren 10 en 16). Dit zijn hoge potten met een lange, afgezette hals met een vloeiende overgang tussen buik en schouder¹⁹. Eén van beide exemplaren is voorzien van een vingertopversiering op de rand.

In spoor 99 werd één randfragment van een pot type Ib6 gevonden (figuur 18). Het gaat om een hoge pot met een rechte tot convexe wand²⁰. De rand is afgeplat.

In spoor 121 werd één randfragment van een pot type IIle aangetroffen (figuur 19). Het gaat om een hoge pot met vloeiende overgang van buik naar steile schouder en korte, vertikale hals²¹. Op de afgeschuinde rand is een vingertopversiering aangebracht.

Algemeen gesproken kan de aangetroffen ceramiek in de midden-ijzertijd gedateerd worden. In een artikel van Sofie Gautier en Rica Annaert worden per type contexten opgegeven waar de verschillende aardewerktypes voorkomen, en wat de datering van deze contexten is. Voor een overzicht wordt dan ook naar dit artikel verwezen²².

¹⁶ Deze scherf werd reeds tijdens het vooronderzoek aangetroffen, en ook al beschreven in het rapport van het vooronderzoek.

¹⁷ van den Broeke 1980: 39-40.

¹⁸ van den Broeke 1980: 39-40.

¹⁹ van den Broeke 1984: 77.

²⁰ van den Broeke 1980: 34.

²¹ van den Broeke 1980: 40.

²² Gautier & Annaert 2006: 27-35.

De types die bij de opgraving aan de Cardijnstraat te Mol werden aangetroffen hebben een datering als volgt:

Type Ib2: midden-ijzertijd

Type Ib6: midden-ijzertijd

Type Id2: midden-ijzertijd

Type IIa3: midden-ijzertijd

Type IIIc1: midden- (tot late-)ijzertijd

Type IIIc2: midden- (tot late-)ijzertijd

Type IIId1: midden-ijzertijd

Type IIIe: midden-ijzertijd

Type IIIh2: midden- (tot late-)ijzertijd

Type IIIk2: midden-ijzertijd

De aangetroffen ceramiek vertoont gelijkenissen met dat van de Hooidonksche Akkers die door van den Broeke werden onderzocht, maar ook met het woonerf uit de midden-ijzertijd te Brecht-Overbroek die Gautier en Annaert beschrijven. Vooral de gelijkenis met de potvormen is opvallend, maar ook het besmijten bij meer dan de helft van het aardewerk en het kleine aantal versierde scherven zijn punten van overeenkomst²³. Van den Broeke plaatst het aardewerk met deze ceramiek in fase G (3de fase) van de ijzertijd²⁴, ook wel het midden van de midden-ijzertijd ofwel de overgang van vroeg La Tène naar midden La Tène periode²⁵.

Enige kanttekening moet toch gemaakt worden aangezien het materiaal dat in Mol aan de Cardijnstraat werd aangetroffen slechts een klein percentage is van het materiaal dat op de hierboven vermelde sites werd opgegraven en bestudeerd.

²³ Gautier & Annaert 2006: 38-39.

²⁴ van den Broeke 1987: 109.

²⁵ Gautier & Annaert 2006: 39.

HOOFDSTUK 5 INTERPRETATIE VAN DE VONDSTEN

De sporen kunnen aan de hand van de aangetroffen ceramiek gedateerd worden als een woningplattegrond uit de midden-ijzertijd. De woning was 20 m lang en 6 m breed met een noordwest-zuidoost oriëntatie. In het geval van de site aan de Cardijnstraat gaat het om een geïsoleerde boerderij (foto 17).

Vaag zijn langs een deel van de zuidwestelijke en zuidoostelijke wanden nog de resten (sporen 18, 19, 25, 30, 31, 36, 43, 44 en 49) van een wandgreppel te zien (foto 18). Langsheen de noordoostelijke kant van de woning zijn een heel aantal kleinere paalgaten aangetroffen die de aanwezigheid van een wand suggereren (sporen 14, 15, 16, 68, 100, 103, 104, 122, 124, 125, 131, 133, 134, 141, 143, 144, 146, 148, 149 en 151). Zowel aan de zuidwestelijke als de noordoostelijke kant (de lange zijden) werden op vrij regelmatige afstand (1-1,5 m) resten van grotere paalgaten (sporen 8, 42, 46, 52, 56, 57, 59, 67, 81, 88, 98, 105, 123, 136, 145, 150) aan de buitenzijde van het gebouw aangetroffen die mogelijk als steunpalen geïnterpreteerd kunnen worden (foto 19).

In het gebouw zelf kunnen drie palenrijen (sporen 17, 21, 22 en 109; sporen 23, 24, 27, 71, 111, 112 en 114; sporen 29, 38, 40, 50, 61, 72, 79, 85, 86 en 87) herkend worden. Een onderzoek in detail tijdens de eigenlijke opgraving bracht geen verschillende fasen aan het licht hoewel op sommige plaatsen de verschillende palen dicht bij elkaar staan.

De ruimtelijke indeling van de woning is moeilijk interpreteerbaar. In het meest noordelijke stuk van het gebouw komen merkelijk minder palen voor, die ook veel regelmatiger geplaatst zijn. In deze zone bevinden zich ook de twee, grote donkergrijze verkleuringen die mogelijk als haardplaats gediend hebben. Mogelijk was dit het woongedeelte van de boerderij (foto 20).

Het zuidelijke deel van de woning, en dan vooral tegen de noordoostelijke wand, bevat veel meer paalsporen. Deze palen bevinden zich echter steeds binnen het gebouw, wat eventueel kan wijzen op het gebruik van dit deel als stalling (foto 21). We willen zeker niet zo ver gaan om hierin twee fasen te herkennen, omdat alle sporen zich mooi binnen eenzelfde plattegrond aftekenen.

Zowel ten oosten, ten westen als ten noorden van het gebouw werden enkele grotere (opslag)kuilen aangetroffen (foto 22). Onder andere van den Broeke suggereert dat kuilen met een vlakke bodem en een cylinder-, bijenkorf-, ton- of kegelvorm wijzen op opslagkuilen waar graanvoorraden in bewaard werden²⁶. De grote pot (evenals de resten van nog meer exemplaren) kan gebruikt zijn om graan in op te slaan.

Tijdens het graven van de proefsleuven werden nergens anders gelijkaardige sporen aangetroffen, evenmin als greppeltjes die een afbakening van een erf kunnen aanduiden.

Er kan niet echt gesproken worden van een nederzetting, eerder van een losstaand gebouw. De levensduur van een woonstalhuis wordt geschat op 20 tot 30 jaar. Het grootste deel van het dagelijks leven vond plaats op het erf rondom het hoofdgebouw, maar hiervan zijn aan de Cardijnstraat geen sporen teruggevonden. Dat slechts enkele grote (opslag)kuilen werden aangetroffen kan misschien suggereren dat de boerderij vooral gericht was op veeteelt, en minder op de teelt van gewassen.

In de vroege en midden-ijzertijd verplaatsten nederzettingen zich vaak van het ene naar het andere perceel en dit mogelijk per generatie. De aanwezigheid van andere ijzertijdboerderijen in de omgeving lijkt dit te bevestigen. In bepaalde literatuur wordt hiernaar verwezen als zijnde zwevende erven²⁷.

²⁶ van den Broeke 1980: 25.

²⁷ Gautier & Annaert 2006: 42-43.

BIBLIOGRAFIE

S. GAUTIER & R. ANNAERT 2006: Een woonerf uit de midden-ijzertijd onder de verkaveling Capelakker te Brecht-Overbroek (prov. Antwerpen), in: *Relicta* 2, p. 9-48.

R. MARÉCHAL & J. AMERYCKX 1992: De bodems, in: J. DENIS (ED.) 1992: *De geologie van België*, Brussel, p. 241-259.

P.W. VAN DEN BROEKE 1980: Bewoningssporen uit de IJzertijd en andere perioden op de Hooidonksche Akkers, gem. Son en Breugel, prov. Noord-Brabant, in: *Analecta Praehistorica Leidensia* 13, p. 7-80.

P.W. VAN DEN BROEKE 1984: Nederzettingenvondsten uit de ijzertijd op De Pas, gem. Wijchen, in: *Analecta Praehistorica Leidensia* 17, p. 65-105.

P.W. VAN DEN BROEKE 1987: Oss-Ussen: het handgemaakte aardewerk, in: W.A.B. VAN DER SANDEN EN P.W. VAN DEN BROEKE (EDS.) 1987: *Getekend zand. Tien jaar archeologisch onderzoek in Oss-Ussen*, p. 101-115.

BIJLAGE 1: FOTO-INVENTARIS

Bij de sporen in het vlak is het noorden steeds bovenaan de foto. Voor de oriëntatie van de foto's van de profielen moet gekeken worden op het opgravingsplan.

BIJLAGE 2: PROFIELTEKENINGEN

Alle profieltekeningen zijn op schaal 1/20 getekend.

BIJLAGE 3: VONDSTENINVENTARIS

Inventarisnummer	Spoornummer	Inhoud
07-MOCA-01	1	ceramiek
07-MOCA-02	2	ceramiek
07-MOCA-03	4	ceramiek (3 zakken)
07-MOCA-04	7 (laag 1)	ceramiek
07-MOCA-05	8	ceramiek
07-MOCA-06	9	ceramiek
07-MOCA-07	10	ceramiek
07-MOCA-08	7 (laag 3)	ceramiek
07-MOCA-09	19	ceramiek
07-MOCA-10	42	ceramiek
07-MOCA-11	65	ceramiek
07-MOCA-12	74	ceramiek
07-MOCA-13	75	ceramiek
07-MOCA-14	80	ceramiek
07-MOCA-15	81	ceramiek
07-MOCA-16	84	ceramiek
07-MOCA-17	91	ceramiek
07-MOCA-18	95	ceramiek
07-MOCA-19	99	ceramiek
07-MOCA-20	105	ceramiek
07-MOCA-21	107	ceramiek
07-MOCA-22	119	ceramiek
07-MOCA-23	121	ceramiek
07-MOCA-24	132	ceramiek
07-MOCA-25	136	ceramiek
07-MOCA-26	3+6	ceramiek

BIJLAGE 4: AFWERKING BUITENWAND PER CONTEXT

Inventarisnummer	Spoornummer	Besmeten	Geglad	Onbepaald
07-MOCA-01	1	4 (66,7%)	2 (33,3%)	-
07-MOCA-02	2	-	6 (100%)	-
07-MOCA-03	4	48 (47,1%)	34 (33,3%)	20 (19,6%)
07-MOCA-04	7 (laag 1)	3 (10,7%)	25 (89,3%)	-
07-MOCA-05	8	-	1 (100%)	-
07-MOCA-06	9	-	-	1 (100%)
07-MOCA-07	10	-	1 (100%)	-
07-MOCA-08	7 (laag 3)	1 (100%)	-	-
07-MOCA-09	19	3 (100%)	-	-
07-MOCA-10	42	2 (100%)	-	-
07-MOCA-11	65	-	2 (100%)	-
07-MOCA-12	74	-	-	1 (100%)
07-MOCA-13	75	2 (22,2%)	7 (77,8%)	-
07-MOCA-14	80	3 (75%)	1 (25%)	-
07-MOCA-15	81	-	-	1 (100%)
07-MOCA-16	84	-	-	3 (100%)
07-MOCA-17	91	-	-	1 (100%)
07-MOCA-18	95	-	1 (100%)	-
07-MOCA-19	99	-	1 (100%)	-
07-MOCA-20	105	-	-	1 (100%)
07-MOCA-21	107	-	1 (100%)	-
07-MOCA-22	119	1 (100%)	-	-
07-MOCA-23	121	-	1 (100%)	-
07-MOCA-24	132	1 (100%)	-	-
07-MOCA-25	136	-	-	2 (100%)
07-MOCA-26	3+6	91 (90,1%)	10 (9,9%)	-
Totaal		183 (64,2%)	73 (25,6%)	29 (10,2%)

BIJLAGE 5: HOOGTES PER GRONDSPOOR

Spoor 1	28,21 m	Spoor 30	28,24 m	Spoor 58	28,27 m
Spoor 2	28,22 m	Spoor 31	28,23 m	Spoor 59	28, 26 m
Spoor 3+6	28,25 m	Spoor 32	28,24 m	Spoor 60	28,24 m
Spoor 4	28,25 m	Spoor 33	28,24 m	Spoor 61	28,25 m
Spoor 5	28,25 m	Spoor 34	28,24 m	Spoor 62	28,28 m
Spoor 7	28,26 m	Spoor 35	28,25 m	Spoor 63	28,28 m
Spoor 8	28,24 m	Spoor 36	28,23 m	Spoor 64	28,29 m
Spoor 9	28,23 m	Spoor 37	28,25 m	Spoor 65	28,28 m
Spoor 10	28,21 m	Spoor 38	28,24 m	Spoor 66	28,27 m
Spoor 11	28,25 m	Spoor 39	28,24 m	Spoor 67	28,27 m
Spoor 12	28,26 m	Spoor 40	28,24 m	Spoor 68	28,27 m
Spoor 13	28,25 m	Spoor 41	28,23 m	Spoor 69	28,26 m
Spoor 14	28,24 m	Spoor 42	28,23 m	Spoor 70	28,24 m
Spoor 15	28,25 m	Spoor 43	28,23 m	Spoor 71	28,25 m
Spoor 16	28,25 m	Spoor 44	28,22 m	Spoor 72	28,25 m
Spoor 17	28,24 m	Spoor 45	28,22 m	Spoor 73	28,27 m
Spoor 18	28,23 m	Spoor 46	28,25 m	Spoor 74	28,28 m
Spoor 19	28,24 m	Spoor 47	28,24 m	Spoor 75	28,26 m
Spoor 20	28,25 m	Spoor 48	28,21 m	Spoor 76	28,27 m
Spoor 21	28,26 m	Spoor 49	28,22 m	Spoor 77	28,25 m
Spoor 22	28,24 m	Spoor 50	28,24 m	Spoor 78	28,25 m
Spoor 23	28,25 m	Spoor 51	28,20 m	Spoor 79	28,26 m
Spoor 24	28,24 m	Spoor 52	28,24 m	Spoor 80	28,24 m
Spoor 25	28,25 m	Spoor 53	28,22 m	Spoor 81	28,25 m
Spoor 26	28,26 m	Spoor 54	28,20 m	Spoor 82	28,25 m
Spoor 27	28,26 m	Spoor 55	28,28 m	Spoor 83	28,26 m
Spoor 28	28,24 m	Spoor 56	28,27 m	Spoor 84	28,25 m
Spoor 29	28,24 m	Spoor 57	28,26 m	Spoor 85	28,24 m

Archeologische opgraving van een ijzertijdboerderij aan de Cardijnstraat te Mol

Spoor 86	28,26 m	Spoor 108	28,25 m	Spoor 130	28,24 m
Spoor 87	28,25 m	Spoor 109	28,24 m	Spoor 131	28,25 m
Spoor 88	28,25 m	Spoor 110	28,25 m	Spoor 132	28,24 m
Spoor 89	28,26 m	Spoor 111	28,24 m	Spoor 133	28,25 m
Spoor 90	28,25 m	Spoor 112	28,24 m	Spoor 134	28,24 m
Spoor 91	28,25 m	Spoor 113	28,24 m	Spoor 135	28,26 m
Spoor 92	28,26 m	Spoor 114	28,25 m	Spoor 136	28,24 m
Spoor 93	28,24 m	Spoor 115	28,25 m	Spoor 137	28,25 m
Spoor 94	28,25 m	Spoor 116	28,24 m	Spoor 138	28,24 m
Spoor 95	28,25 m	Spoor 117	28,24 m	Spoor 139	28,25 m
Spoor 96	28,26 m	Spoor 118	28,24 m	Spoor 140	28,25 m
Spoor 97	28,25 m	Spoor 119	28,24 m	Spoor 141	28,24 m
Spoor 98	28,24 m	Spoor 120	28,25 m	Spoor 142	28,25 m
Spoor 99	28,24 m	Spoor 121	28,25 m	Spoor 143	28,24 m
Spoor 100	28,23 m	Spoor 122	28,24 m	Spoor 144	28,25 m
Spoor 101	28,24 m	Spoor 123	28,24 m	Spoor 145	28,25 m
Spoor 102	28,25 m	Spoor 124	28,25 m	Spoor 146	28,24 m
Spoor 103	28,25 m	Spoor 125	28,24 m	Spoor 147	28,25 m
Spoor 104	28,26 m	Spoor 126	28,25 m	Spoor 148	28,25 m
Spoor 105	28,25 m	Spoor 127	28,26 m	Spoor 149	28,24 m
Spoor 106	28, 25 m	Spoor 128	28,25 m	Spoor 150	28,25 m
Spoor 107	28,24 m	Spoor 129	28,26 m	Spoor 151	28,25 m

Archeologische opgraving van een ijzertijdboerderij aan de Cardijnstraat te Mol

Foto 1

Foto 2

Archeologische opgraving van een ijzertijdboerderij aan de Cardijnstraat te Mol

Foto 3

Foto 4

Archeologische opgraving van een ijzertijdboerderij aan de Cardijnstraat te Mol

Foto 5

Foto 6

Archeologische opgraving van een ijzertijdboerderij aan de Cardijnstraat te Mol

Foto 7

Foto 8

Archeologische opgraving van een ijzertijdboerderij aan de Cardijnstraat te Mol

Foto 9

Foto 10

Archeologische opgraving van een ijzertijdboerderij aan de Cardijnstraat te Mol

Foto 11

Foto 12

Archeologische opgraving van een ijzertijdboerderij aan de Cardijnstraat te Mol

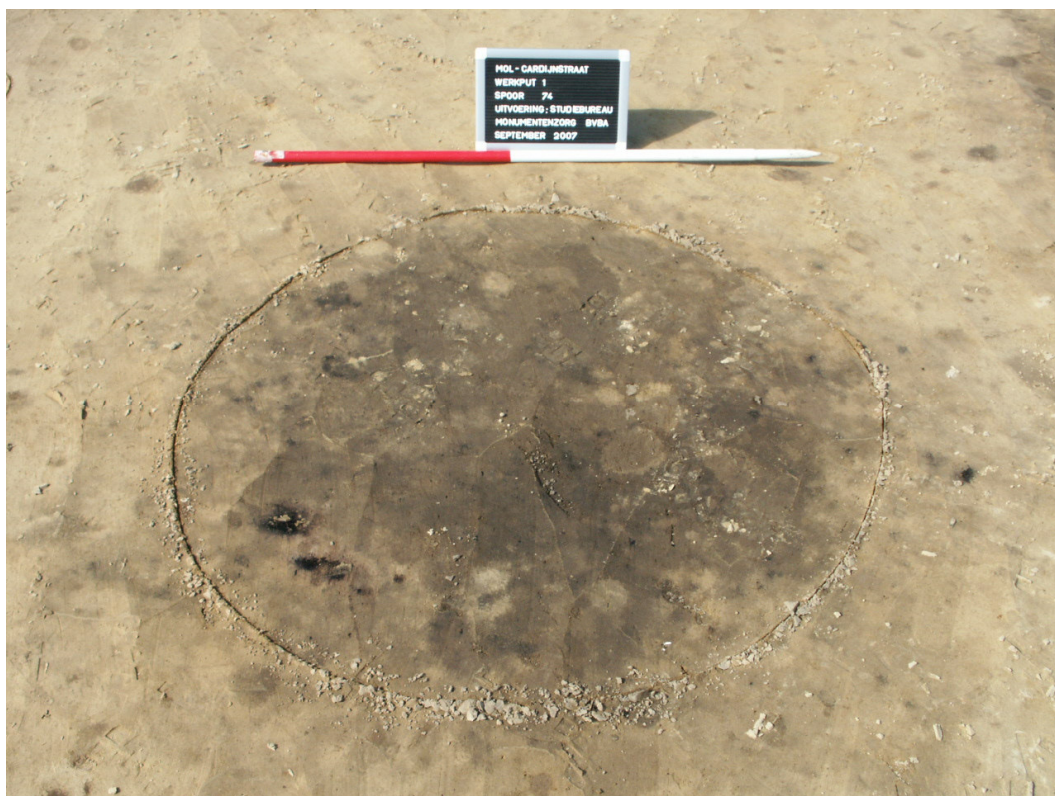

Foto 13

Foto 14

Archeologische opgraving van een ijzertijdboerderij aan de Cardijnstraat te Mol

Foto 15

Foto 16

Foto 17

Foto 18

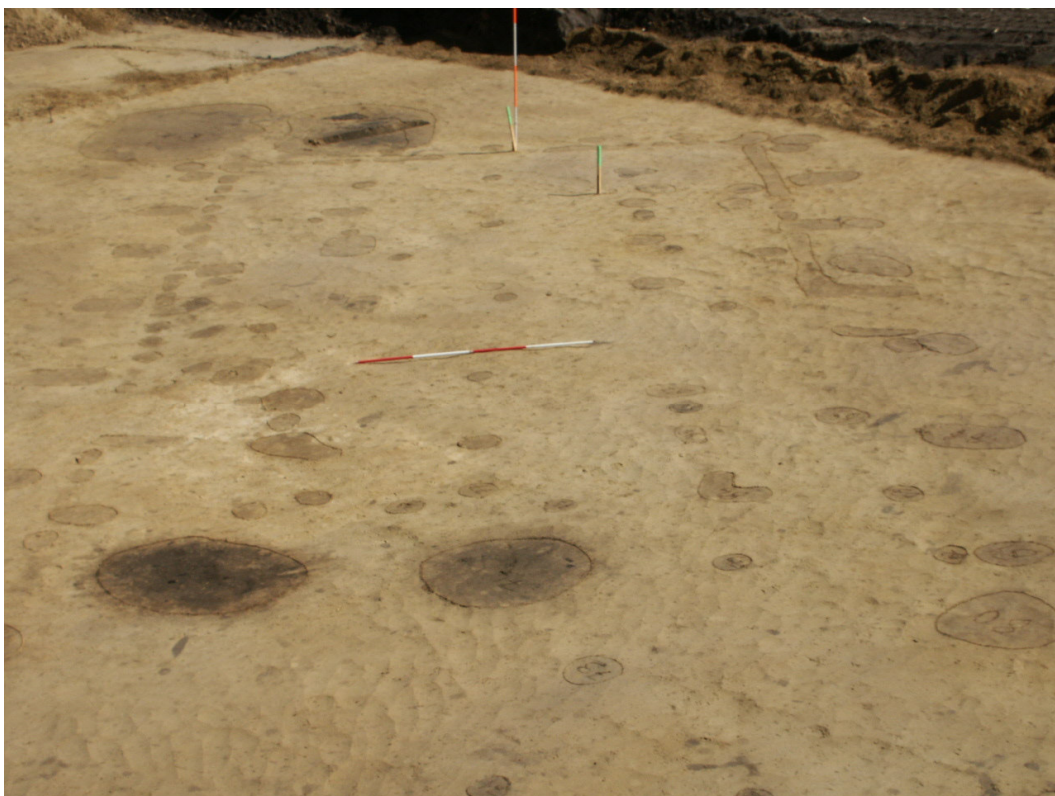

Foto 19

Archeologische opgraving van een ijzertijdboerderij aan de Cardijnstraat te Mol

Foto 20

Foto 21

Foto 22